

Akuutisti sairastuneen potilaan kivunhoito ennen sairaalaan tuloa

Samuli Törmä, Markku Kuisma, Leila Niemi-Murola

Anestesiologian ja tehohoidon yksikkö, HY ja Anestesiologian, tehohoidon, ensihoidon ja kivunhoidon vastuualue, HYKS

Tutkimuksen tarkoitus

Kipu liittyy oireena tai toimintaa vaikeuttavana asiana moneen sairauteen ja on yleinen hoitoon tuova syy perusterveydenhuollossa sekä akuuttilääketieteessä^{1,2}. Potilaiden kokeman kivun hoito jää usein puutteelliseksi joko potilaasta tai hoitohenkilökunnasta johtuvien syiden takia. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää ensihoidon kipulääkityskäytäntöjä.

Menetelmät

Helsingin alueella ensihoitajat kirjaavat ensihoidon tapahtumat sähköiseen sairaskertomukseen. Yhteen sarakkeeseen voidaan kipua arvioida VAS/NRS-asteikolla 0–10. Tutkimuksessa käytiin läpi sähköiset kertomukset syys–lokakuulta 2008. Mukaan otettiin potilaat, joille oli annettu kipulääkitystä.

Aineisto

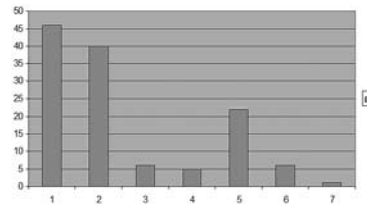
Syys–lokakuulta 2008 löytyi 129 sähköistä sairaskertomusta. Näistä selvitettiin mitatut peruselintoiminnot, annetut lääkkeet sekä muut mahdolliset hoitotoimenpiteet.

Tulokset

Kolme potilasta jätettiin huomioimatta vaikeahoitoisuuden vuoksi (N = 126), näistä 67 (51,9 %) oli miehiä ja 59 (45,7 %) oli naisia. Potilaiden keski-ikä 54,06 (range 9–97 v.).

Kivun arvioiminen ei ole onnistunut 27 potilaalta (tajuttomia 22, elottomia kaksi). Peruselintoiminnot oli kirjattu säännöllisesti. Lääkkeen antosteli ensihoitaja yksin (31 %), ensihoitaja konsultaation jälkeen (35,7 %) ja lääkäri antoi kipulääkkeen 30,2 % potilaista.

Ensimmäinen annettu kipulääke oli tavallisimmin fentanyyli (56,6 %) tai morfiini (20,9 %). Propofolia oli saanut vain kaksi potilasta (1,6 %) en-

Hoidon syy oli 1. trauma, 2. rintakipu, 3. hengitysvaikeus, 4. elottomuus, 5. tajuttomuus, 6. vatsakipu, 7. allergia.

simmäisenä lääkkeenä ja näistä kummatkin oli intuboitu heti tavattaessa. Ensimmäinen lääkitys riitti noin 35 % potilaista.

Toisen lääkkeen oli tarvinnut 81 potilasta (62,8 %). Tavallisin oli morfiini (26,4 %), fentanyyli (17,1 %) ja propofoli (14 %). Kolmantena lääkkeenä selvästi tavallisin oli morfiini (20,2 %), fentanyyli 10 (7,8 %), propofoli (6,2 %).

Potilaista 19,8 % oli jouduttu intuboimaan ensihoidon yhteydessä, neljälle potilaalle oli tehty jokin toimenpide. SpO₂ ensimmäinen arvo oli mitattu 70 potilaalta, keskiarvo oli ensimmäisessä mittauksessa 94,7 % (53–94). Toistamiseen SpO₂ mitattiin 30 potilaalta (keskiarvo 92,0 %, range 69–100), kolmannessa mittauksessa 92,8 % (66–100).

Johtopäätökset

Kipulääkityksen käyttö ensihoidossa on tavallista. Traumapotilaalle ensisijaisesti annettu lääke on fentanyyli, rintakipunpotilaalle taas morfiini. Potilaan jatkohoidon kannalta tärkeä kivun voimakkuuden seuranta puuttui useasta paperista, vaikka ensihoitajat kertovat sitä säännöllisesti arvioivansa. Kivun kirjaamiseen tulisi kiinnittää huomiota. □

Kirjallisuusviitteet

1. Stalnikowics R et al. International Journal for Quality in Health Care 2005; 17: 2: 173–176
2. Grenman D et al. Acute Pain, 2008; 10: 137–144